

NB-125
December-2015
M.A., Sem.-III
501 : Sanskrit
(Prose)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : બધા જ પ્રશ્નોનાં ગુણ સમાન છે.

Instruction : All questions carry equal marks.

1. (A) નીચેના ગદ્યખંડમાંથી કોઈપણ એકનો અનુવાદ કરો : 10

(1) ગુરુપદેશશ્ચ નામ પુરુષાણામખિલમલપ્રક્ષાલનક્ષમમજલં સ્નાનમનુપજાતપલિતાદિવૈરૂપ્યમજરં વૃદ્ધત્વમનારોપિતમેદોદોષં ગુરુકરણમસુવર્ણચિરચનમગ્રામ્યં કર્ણાભરણમતીતજ્યોતિરાલોકો નોદ્વેગકરઃ પ્રજાગરઃ । વિશેષેણ તુ રાજ્ઞમ્ । વિરલા હિ તેષામુપદેષ્ટારઃ । પ્રતિશબ્દવા ઇવ રાજવચનમનુગચ્છતિ જનો ભયાત્ । ઉદ્દામદર્યશ્વયુથ સ્થગિત શ્રવણવિવરશ્ચોપદિશ્યમાનમપિ તે ન શૃણ્વન્તિ । શૃણ્વન્તોપિ ચ ગજનિમીલિતેનાવધીરયન્તઃ ખેદયન્તિ હિતોપદેશદાયિનો ગુરુન્ ।

(2) અપરે તુ સ્વાર્થનિષ્પાદનપરૈર્ધનપિશિતગ્રાસ ગૃદ્ધૈ શસ્થાન નલિની બકૈર્ધૂતં વિનોદ ઇતિ પરદારાભિગમનં વૈદગ્ધ્યમિતિ મૃગયાશ્રમ ઇતિ પાનં વિલાસ ઇતિ પ્રમત્તતા શૌર્યમિતિ સ્વદાર પરિત્યાગો વ્યસનિતેતિ ગુરુવચનાવધીરણમયરપ્રણયત્વમિત્યજિતભૃત્યતા સુખોપસેવ્યત્વમિતિ નૃત્યગીત વાદ્યવેશ્યાભિસક્તી રસિકતેતિ ।

(B) નીચેનામાંથી કોઈપણ એક ટૂંકનોંધ લખો : 4

- (1) શુકનાસસ્ય પાત્રાલેખનમ્ ।
(2) લક્ષ્મ્યાઃ સ્વભાવઃ ।

2. (A) શુકનાસોપદેશના આધારે બાણભટ્ટની શૈલી વર્ણવો. 10

અથવા

કાદમ્બરીને કથાના લક્ષણો પ્રમાણે મૂલવો.

(B) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે સસંદર્ભ સમજાવો : 4

- (1) અપરિણામોપશમો દારુણો લક્ષ્મીમદઃ ।
(2) ગન્ધર્વનગરલેખેવ પશ્યત એવ નશ્યતિ ।
(3) કાલદૃષ્ટા ઇવ મહામંત્રૈરપિ ન પ્રતિબુદ્ધ્યન્તે ।

3. (A) કાદમ્બરીની વાસવદત્તા કથા સાથે તુલના કરો. 10
- અથવા**
- દશકુમારચરિત પર સવિસ્તર નોંધ લખો.
- (B) નીચેનામાંથી કોઈપણ એક વિશે ટૂંકનોંધ લખો : 4
- (1) બાણનું જીવન સમય કવન
- (2) બાણની દૃષ્ટિએ ગુરુપદેશનું મહત્ત્વ સ્પષ્ટ કરો.
4. (A) કથા અને આખ્યાયિકાનો ભેદ સ્પષ્ટ કરી સંસ્કૃત ગદ્યની વિશેષતા જણાવો. 10
- અથવા**
- સંસ્કૃત ગદ્ય સાહિત્યનો ઉદ્ભવ અને વિકાસની ચર્ચા કરો.
- (B) કોઈપણ એક વિશે નોંધ લખો : 4
- (1) શાસ્ત્રીય સંસ્કૃત ગદ્યનું સ્વરૂપ
- (2) ચંપુકાવ્ય
5. નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : 14
- (1) કાદમ્બરીનું પ્રેરણા સ્ત્રોત કયું છે ?
- (2) શ્રી હર્ષે બાણભટ્ટને કયું બિરુદ આપ્યું હતું ?
- (3) બાણભટ્ટને બાણસ્તુ પઞ્ચાનનઃ શા માટે કહ્યા છે ?
- (4) શુકનાસ કોને ઉપદેશ આપે છે ? ક્યારે ?
- (5) ગુરુને દુષ્ટ રાજાઓ કેવી રીતે દુઃખી કરે છે ?
- (6) રાજ્યનો મદ રાજાને કેવો બનાવે છે ?
- (7) લક્ષ્મી પોતાની સાથે સાગરમાંથી શું શું લાવે છે ?
- (8) ધૂર્તો કયા શાસ્ત્રને પ્રમાણ માને છે ?
- (9) કોનો આદેશ સિદ્ધ પુરુષના વચનની જેમ સદા સફળ થાય છે ?
- (10) અમરકોશ મુજબ 'કથા અને આખ્યાયિકા'નું લક્ષણ આપો.
- (11) બૃહલ્કથાના કેટલા રૂપાંતરો થયા ? કયા કયા ?
- (12) રાજ્યાભિષેક સમયે શું શું થાય છે ?
- (13) વાસવદત્તામાં કયા અલંકારનો વિશેષ ઉપયોગ થયો છે ?
- (14) હર્ષચરિતમાં કેટલા ઉચ્છ્વાસ છે ?